

FÖDOÄMNER OCH FÖRDOMAR.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

1. Svamp. I denna ort har svamp icke använts till föda förrän på 1900 talet. Allmogem använder den vanligen icke ännu. Någon propaganda för svamprätter har icke förekommit förrän långt in på detta århundrade. Att svamp skulle ha använts som föda under nödåren på 1860 talet är icke berättat. Att vissa svampar t.ex. flugsvampen äro giftiga, har varit bekant redan under 1800 talet. Att svampen skulle ha inverkat på mjölken, om korna äto den, har jag aldrig hört omtalas. Däremot ansågs det att korna fingo diarré, om de förtärde svamp. I min barndom, i början på 1900 talet, brukade föräldrarna förmana barnen att icke äta svamp, enär det var svårt att avgöra vilka sorter som voro giftiga eller icke.

2. Häst. Min farmor, som var född 1827 och under sin livstid var sockenkokerska, hade givetvis god reda på då brukliga maträtter. I de minnen jag har från hennes berättelser, kan jag notera att hästkött icke anrättades och äts av folk i allmänhet. Det ansågs visserligen icke som skadligt, men varen föraktad föda. Slaktav hästar förrättades av "rackaren", som vanligen fick köttet. Mot slutet av 1800

talet började man så småningom förtära hästkött. En av de första i orten som slaktade hästar och körde omkring köttet till avsalu, var en i Åmots torp boende person vid namn Karl Andersson, vanligen kallad Kal- Håkan. Han avled 1906.

3. Kalv, får, getter. Någon motvilja mot att förtära kalvkött har icke omtalats. Spädkalvskött har dock ansetts böra förtäras i ringa mängd, enär det verkade kraftigt laxerande. Någon motvilja mot fårkött omtalas ej, däremot har det förr ansetts att getkött var ett simpelt födoämne.

4. Vilt. Kött därav har alltid ansetts vara ypperligt.

5. Höns. Både tupper och hönor ha ansetts som utmärkt föda. I många hem ha stek av höns vid Märtenstid ersatt gås. Ägg ha alltid ansetts vara närande och stärkande föda. Men vid ätning av ägg, skulle man enligt min farmors anvisning, icke förtära "glömsken", enär man då kunde tappa minnet.

6. Fisk. Någon motvilja mot fisk omtalas ej.

7. Blod. Det fanns i början av 1900 talet personer, som icke tillvaratogo blodet vid svinslakt och som icke åto blodrätter. Möjligen

var detta ett utslag av religiositet. Man ansåg blodet som livet i kroppen och det var syndigt äta det.

8. Slakt. Ända till dess att bedövning före avlivandet blivit lag, ha i de flesta fall svin, får och fjäderfä slaktats utan att bedövas. Undantag gjordes för höns, man slog deras huvud mot huggkubben före "nackningen" med yxan, men detta var nog mera för att djuret skulle sprattla mindre, än av humanitet. Gäss och ankor dödades genom stick i nacken. Större husdjur bedövades alltid.

9. Bär. Vissa slag av bär ansågos som giftiga och tillvaratogs ej. Exempelvis rönnbär, tröskebär och kobär. Kråkbär och tranbär ansågos ej som giftiga, men icke matdugliga. Hjortron ansågos däremot som som en läckerhet.

10. Bark. Under nödåren i slutet av 1860 talet förekom att bark maldes för att utdryga mjölet. Bak av bokbarkblandat mjöl, ansågs bättre än avfurubark.

11. Smör. I början av 1900 talet då margarin i form av s.k. gräddmargarin, började komma i marknaden, möttes detta icke av någon välja. Man ansåg det vara tillverkat av inälvsrester och odugligt till föda.